

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
T.a.v. minister mr. A.J. de Geus en
Staatssecretaris M. Rutte
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

datum	kenmerk	contactpersoon	doorkiesnummer
28 april 2003	200300963	A. Wortman	070 - 7890 723
onderwerp			
Jeugdwerkloosheid			

Geachte heer De Geus en Rutte,

De economische situatie is de afgelopen maanden fors verslechterd. Een van de directe negatieve gevolgen hiervan is een sterk oplopende jeugdwerkloosheid. De drie partijen in de Raad voor Werk en Inkomen – werkgevers, werknemers en gemeenten – maken zich hierover gezamenlijk ernstig zorgen. De RWI vindt het van groot belang tijdig maatregelen te nemen om een grote toename van de jeugdwerkloosheid te voorkomen.

Via deze brief wil de Raad u een aantal bouwstenen aanleveren, die een bijdrage kunnen leveren aan een snelle en effectieve aanpak van de jeugdwerkloosheid. Dit in de veronderstelling dat de aanpak van de jeugdwerkloosheid tijdens het Voorjaarsoverleg met de sociale partners en in uw bestuurlijk overleg met gemeenten, op de agenda zal staan en het denken de komende tijd dus niet stil zal staan. Het spreekt vanzelf dat de in deze brief gepresenteerde voorstellen zo nodig nader uitgewerkt kunnen worden.

Hoewel de directe aanleiding voor deze brief de conjuncturele ontwikkeling is – de sterk oplopende werkloosheid – is er ook sprake van een structureel probleem: jongeren die zonder voldoende bagage, en soms met een veelheid aan problemen, aan de start van de arbeidsmarkt verschijnen. De RWI wil benadrukken dat – ook los van de conjunctuur – het bestrijden van problemen als onderwijsachterstanden en voortijdige schooluitval, het verbeteren van de jeugdzorg, het voorkómen dat jongeren het foute pad van de criminaliteit op gaan, grote prioriteit heeft en de aandacht van het kabinet vraagt. Met name voor de jongeren met een dreigende grote afstand tot de arbeidsmarkt is een integrale aanpak van vaak meervoudige problemen, cruciaal.

Op de korte termijn is het echter ook van belang te voorkomen dat jongeren die hooguit te maken hebben met een gebrek aan werkervaring, de boot missen vanwege de slechte conjunctuur. De hier gepresenteerde bouwstenen richten zich dan ook met name op de oplopende jeugdwerkloosheid als

gevolg van de slechte conjuncturele situatie.

De RWI vindt het dreigend perspectief dat een toenemend aantal jongeren al aan het begin van hun loopbaan langdurig langs de kant komt te staan, niet aanvaardbaar in het licht van de economie, de benutting van menselijk kapitaal, de demografische ontwikkeling alsook voor de toekomst van betrokkenen zelf.

In deze brief pleit de RWI daarom ook voor een inspanning om langs een aantal wegen het probleem van de jeugdwerkloosheid aan te pakken. Allereerst via preventie, maar waar dit niet lukt langs de curatieve weg. De RWI zal voorstellen aanreiken langs de volgende lijnen:

1. Onderwijs (waaronder werkend leren) is de beste preventie van jeugdwerkloosheid.
2. Snelle en adequate bemiddeling naar vacatures als jongeren zich melden op de arbeidsmarkt.
3. De sluitende aanpak voor jongeren mag niet in de knel komen door de toename van het aantal werkzoekenden en daardoor onder druk staande werkprocessen bij uitvoerende instanties.

De RWI realiseert zich dat het benoemen van de aanpak van de jeugdwerkloosheid tot topprioriteit, om scherpe keuzes vraagt. Dat betekent enerzijds dat een keuze voor jongeren ten koste van andere doelen en doelgroepen zal gaan en anderzijds dat zonodig extra menskracht en middelen moeten worden ingezet.

1. Preventie

Onderwijs is de beste preventie van jeugdwerkloosheid. Als het onderwijs goed aansluit bij de behoefte en belangstelling van jongeren, en jongeren gestimuleerd worden om gewoon door te leren, kan voorkómen worden dat er later uitgebreide reïntegratietrajecten en intensieve begeleiding nodig is om hen aan het werk te helpen. Vooral ook omdat uit onderzoek blijkt dat reïntegratietrajecten en scholing voor jongeren nauwelijks soelaas bieden, als de jongeren niet tenminste over een startkwalificatie beschikken¹.

In tijden van oplopende werkloosheid doet “de markt zijn werk” en kiezen veel jongeren er eerder voor om nog door te leren. De zuigkracht van de arbeidsmarkt is immers minder groot en jongeren weten dat zij via een afgeronde opleiding of doorleren hun kansen verbeteren. Dat proces kan ondersteund worden door de overheid. Enerzijds via de inrichting en de kwaliteit van het onderwijs, opdat leerlingen met plezier hun (vak-)opleiding afronden, anderzijds via een op jongeren en hun ouders gerichte publiciteitscampagne.

De RWI adviseert de Minister van SZW om in samenspraak met zijn collega van OCW, naast de schoolverlaterscampagne die elk jaar in mei georganiseerd wordt door het CWI, ook een zgn. schoolblijverscampagne te organiseren.

Het is bekend dat jongeren die dreigen voortijdig de school te verlaten, weinig motivatie hebben

---

¹ SZW, Maatregelen en instrumenten van actief arbeidsmarktbeleid, oktober 2002.

om in een schoolse omgeving te leren. Voor hen is de weg van werkend leren de meest aangewezen.

Eind 2001 hebben sociale partners met de Minister van OCW het *Convenant leer-werktrajecten in het vmbo* afgesloten, en is afgesproken dat werkgevers en werknemers actief meewerken aan de totstandkoming van leerwerktrajecten. De RWI acht het een goede zaak dat hiertoe sinds kort ook in het vmbo de financieringsmogelijkheden aanwezig zijn via de afdrachtsvermindering onderwijs. MKB Nederland heeft met OCW het initiatief genomen om in de komende kabinetsperiode 10.000 leerwerkbanen extra te creëren, voor jongeren die niet meer in een schoolse omgeving willen leren. De leerbanen zijn bedoeld voor leerlingen in het vmbo die met voortijdige uitval worden bedreigd én voor leerlingen die al uitgevallen zijn en bij het CWI en de gemeenten bekend zijn.

Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid voor een integrale aanpak van de problematiek van het voortijdig schoolverlaten². Gemeenten kunnen bij het invullen van deze regierol ook gebruik maken van de initiatieven van sociale partners. Daarnaast kunnen de Regionale Platforms ingeschakeld worden, om regionale partijen bij elkaar te brengen en leerlingen en vacatures te matchen.

De geledingen van de RWI roepen hun leden op om via praktische initiatieven de route van werkend leren c.q. stages voor zo veel mogelijk jongeren mogelijk te maken.

Wij adviseren u in overleg met sociale partners – in verband met CAO-afspraken en de inzet van O&O-fondsen – én gemeenten te bezien of praktische initiatieven eventueel financieel gefaciliteerd kunnen worden.

De aandacht voor jeugdwerkloosheid moet overigens niet beperkt worden tot het lager en middelbaar beroepsonderwijs. Jeugdwerkloosheid treft ook hoger opgeleiden. De RWI wil daarnaast ook wijzen op mogelijke verdringingseffecten in een ruime arbeidsmarkt waarbij jongeren met een – al dan niet afgebroken – HBO- of WO-opleiding hun leeftijdsgenoten met een lagere opleiding uit de arbeidsmarkt drukken.

2. Snelle en adequate bemiddeling

Bij stijgende (jeugd)werkloosheid komt de verantwoordelijkheid van CWI, UWV en gemeenten voor actieve bemiddeling en effectieve reïntegratie nadrukkelijk in beeld.

In eerste instantie ligt hierbij uiteraard een grote verantwoordelijkheid voor het CWI in het kader van actieve bemiddeling. De Raad wijst in dit verband ook nadrukkelijk op de mogelijkheden van het recent gestarte Vacatureoffensief.

Het is van belang dat tijdig gesignaleerd wordt dat jongeren hulp nodig hebben bij bemiddeling en reïntegratie en dat vervolgens een “warme” overdracht van jongeren van het CWI naar de uitkerende instantie plaatsvindt. Als aan de voordeur bij het CWI kansen blijven liggen, moeten jongeren later in het proces via trajecten of WIW-dienstbetrekkingen worden geholpen.

---

² op basis van het *Tijdelijk besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten*, Staatsblad 1995, 169, art. 4

Ook voor werkloze jongeren met een WW-uitkering is een tijdige herbeoordeling van belang. Deze werkloze jongeren hebben recente werkervaring en zullen in de praktijk vaak in fase 1 worden ingedeeld. Als zij tijdelijk hebben gewerkt, zullen ze vaak ook weer snel uit de bakken van het UWV verdwijnen. In positieve zin: naar ander werk, of in negatieve zin: naar een bijstandsuitkering, of uit beeld van de uitvoering als niet-uitkeringsgerechtigden omdat de uitkeringsduur voor deze jongeren vaak tot zes maanden beperkt blijft. Vanwege dit korte tijdbestek is het tijdig signaleren van jongeren die extra hulp bij bemiddeling nodig hebben, cruciaal.

De huidige instroom van werkzoekenden zou er toe kunnen leiden dat de CWI-capaciteit vooral wordt ingezet voor de uitkeringsintake en dat het CWI nauwelijks toekomt aan reguliere bemiddeling. Via een aanpassing van de werkprocessen, bijvoorbeeld door de uitkeringsintake op het CWI een meer globaal karakter te geven en te accepteren dat er een aanvullende gegevensuitvraag bij de uitkerende instantie plaatsvindt, kan meer personele capaciteit voor bemiddeling worden vrijgemaakt.

De RWI is van mening dat bij inzet van extra CWI personeel voor de bemiddeling van werklozen naar vacatures in het kader van het Vacatureoffensief, prioriteit gegeven moeten worden aan de bemiddeling van jongeren.

Het moet voor werkgevers ook relatief aantrekkelijker zijn werkloze jongeren in dienst te nemen. Een fiscale loonkostenfaciliteit biedt werklozen, ook werkloze jongeren een belangrijke steun in de rug bij het vinden van werk. In het Beleidskader 2002 en in de brief aan de informateur (januari 2003) heeft de RWI gepleit voor de invoering van één eenvoudige fiscale loonkostenfaciliteit voor werkgevers, die de concurrentiepositie van werklozen en arbeidsgehandicapten verbetert door hun loonkosten tijdelijk (maximaal achttien maanden) substantieel te verlagen.

De RWI wil het belang van het voorstel voor de invoering van een fiscale loonkostenfaciliteit voor werklozen en arbeidsgehandicapten met kracht onderstrepen. Snelle invoering van dit tijdelijke 'steuntje in de rug', al dan niet met een speciale modaliteit voor jongeren of in combinatie met inzet van reïntegratiemiddelen uit het gemeentelijk WIW scholing & activeringsbudget, kan drempelverlagend werken bij werkgevers om jongeren werkervaring te laten opdoen.

3. Sluitende aanpak voor jongeren

In de eerste plaats wil de RWI waarschuwen voor de suggestie die ten onrechte van de benaming "sluitende aanpak" uitgaat, namelijk dat alle jongeren worden bereikt. Anders dan de benaming sluitende aanpak suggereert bestaat er een groot risico dat veel jongeren uit beeld van de uitvoering verdwijnen. CWI (en in verlengde daarvan UWV en gemeenten) zien alleen de jongeren die zich als werkzoekende laten inschrijven. Veel jongeren bieden zich niet aan op de arbeidsmarkt (non-participatie) of komen nooit in beeld of verdwijnen geleidelijk uit beeld als werkzoekende omdat er geen aanspraak op uitkering (meer) bestaat.

De sluitende aanpak voor jongeren in Nederland, wijkt slechts op één punt af van de sluitende aanpak voor volwassenen. Waar sprake is van een beleidsmatige doelstelling volwassenen uiterlijk binnen 12 maanden een aanbod te doen gericht op reïntegratie op de arbeidsmarkt, geldt voor

jongeren in Nederland de aanvullende bepaling dat gemeenten op basis van de WIW de wettelijke verplichting hebben om jongeren uiterlijk na één jaar van werkloosheid een WIW-dienstbetrekking aan te bieden.

De WIW dienstbetrekking is in feite het *sluitstuk* van de sluitende aanpak voor jongeren.

Als de jongeren zelf geen baan hebben kunnen vinden, het CWI er via intensieve bemiddeling en activering & controle niet in geslaagd is jongeren te matchen met vacatures op de arbeidsmarkt, en gemeenten en UWV de jongeren niet hebben kunnen bemiddelen met een scholings- of reïntegratietraject, komt de (verplichte) WIW dienstbetrekking in beeld. Wellicht onnodig, omdat met snel en slagvaardig optreden in de eerste maanden, langdurige werkloosheid van deze jongeren wellicht voorkomen had kunnen worden. Alle inspanningen moeten er dus op gericht zijn de verplichting een WIW-dienstbetrekking aan te bieden tot een minimum beperkt te houden. Jongeren moeten zoveel mogelijk gewoon aan het werk geholpen worden, pas in laatste instantie via gesubsidieerde arbeid.

Juist vanwege de wettelijke verplichting van gemeenten om na een jaar werkloosheid jongeren een WIW-dienstbetrekking aan te bieden, moeten gemeenten in staat zijn deze jongeren in het eerste werkloosheidsjaar snel en doelmatig te reïntegreren. Na een snelle en soepele overdracht door het CWI, moeten de gemeenten met de jongeren in contact treden. De jongeren hebben een snelle, intensieve en integrale aanpak nodig: maatwerk dus.

De RWI is van mening dat gemeenten die aan het eind van het werkloosheidsjaar wettelijk verplicht zijn werkloze jongeren een WIW-dienstbetrekking aan te bieden, in het jaar daaraan voorafgaand binnen de SUWI-kaders voldoende armslag moeten hebben om met alle denkbare middelen deze jongeren weer aan het werk of naar school te helpen.

Bij de bestuurlijke afspraken tussen gemeenten en de Minister over de Agenda voor de Toekomst, is extra budget beschikbaar gekomen voor casemanagers. Juist casemanagers kunnen goed worden ingezet voor een intensieve en integrale aanpak van werkloze jongeren.

De Raad bepleit daarom een gerichte inzet van deze (en zonodig extra) middelen opdat casemanagers extra inspanningen kunnen plegen met een zodanige caseload dat intensieve begeleiding van de jongeren mogelijk is.

De RWI adviseert de Minister van SZW om in het licht van de oplopende werkloosheid ook de komende jaren in overleg met gemeenten voldoende middelen voor het aanstellen van casemanagers te garanderen.

De WIW dienstbetrekking is op dit moment het sluitstuk van de sluitende aanpak van jongeren.

Bij oplopende jeugdwerkloosheid zullen – ondanks alle inspanningen in het eerste werkloosheidsjaar – meer jongeren aangewezen zijn op een vorm van gesubsidieerde arbeid.

De mogelijkheden voor gemeenten om werkplekken in het kader van WIW-dienstbetrekkingen te organiseren zijn, o.a. vanwege de bezuinigingen, beperkt. De beschikbare middelen voor WIW dienstbetrekkingen zijn gebudgetteerd: in 2003 is er € 20 mln. om 2.500 dienstbetrekkingen te financieren.

De RWI adviseert om in het licht van de verplichting van gemeenten om jongeren na 1 jaar werkloosheid een WIW dienstbetrekking aan te bieden, de huidige financieringsystematiek aan te passen. Dat betekent dat gemeenten in het kader van bovenstaande verplichting de kosten van de

benodigde WIW-dienstbetrekkingen dan ook mogen declareren (open einde). In het kader van de bespreking van de Wet Werk en Bijstand zal dit thema opnieuw aan de orde komen.

Daarnaast geeft de RWI in overweging gemeenten de ruimte te geven jongeren ook een parttime WIW-dienstbetrekking aan te bieden. Uitstroom uit de uitkering bij het aanvaarden van een WIW-dienstbetrekking blijft wel het uitgangspunt.

In een tweetal reïntegratie-instrumenten is de leeftijdsgrens van 23 jaar opgenomen omdat dankzij de sluitende aanpak voor jongeren inzet van deze instrumenten overbodig zou zijn. Zoals hierboven is aangegeven, is de WIW-dienstbetrekking het sluitstuk in de sluitende aanpak voor jongeren, en moet juist alles in het werk gesteld worden om jongeren sneller en zo mogelijk met andere middelen te reïntegreren.

De RWI adviseert de Minister van SZW om de leeftijdsgrens van 23 jaar in de ESF3 regeling reïntegratie werklozen en in de afdrachtsvermindering onderwijs voor voormalig werkloze werkzoekenden, te schrappen.

Tenslotte

De Raad realiseert zich dat de factoren die schuil gaan achter de oplopende jeugdwerkloosheid deels conjunctureel en deels structureel om een beleidsmatig antwoord vragen. Het belang van een structurele aanpak mag niet ten koste gaan van mogelijkheden op de korte termijn. Juist vanwege de urgentie die geboden is, acht de Raad een snelle aanpak langs een veelheid van wegen mogelijk en dus noodzakelijk.

Met vriendelijke groet,
Raad voor Werk en Inkomen

J.P.C.M. van Zijl
voorzitter